

การสื่อสารและเครือข่ายของกลุ่มเพื่อน "อ"

นางสาวประภาพรณ สุปรียาภรณ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชานิติศาสตร์พัฒนการ ภาควิชาการประชาสัมพันธ์

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2545

ISBN 974-17-1662-1

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3 2545

I 20829 358

THE COMMUNICATION AND NETWORKS AMONG FRIENDS OF "OR" GROUP

Miss Prapapan Supreyaporn

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts in Development Communication

Department of Public Relations

Faculty of Communication Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2002

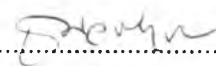
ISBN 974-17-1662-1

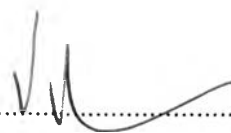
หัวข้อวิทยานิพนธ์ การสื่อสารและเครือข่ายของกลุ่มเพื่อน "อ"
โดย นางสาวประภาพรณ สุปรียาภรณ์
สาขาวิชา การประชาสัมพันธ์
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร. ปาริชาติ สถาปิตานนท์

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารธุรกิจ

..... คณะบดีคณะนิติศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ จุมพล รอดคำดี)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. ธนวุฒิ บุญลือ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร. ปาริชาติ สถาปิตานนท์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. กาญจนา แก้วเทพ)

ประภาพรรณ สุปรียาภรณ์: การสื่อสารและเครือข่ายของกลุ่มเพื่อน "อ" (THE COMMUNICATION AND NETWORKS AMONG FRIENDS OF "OR" GROUP) อ. ที่ปรึกษา: รองศาสตราจารย์ ดร. ปารีชาติ สถาปัตตานนท์, 180 หน้า. ISBN 974-17-1662-1.

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะการสื่อสารในพัฒนาการช่วงต่างๆ ของเครือข่ายเพื่อน "อ" และช่องทางสื่อสารในการพัฒนาเครือข่าย, เอกลักษณะของเพื่อน "อ" และปัจจัยที่มีผลต่อพัฒนาการของเครือข่ายเพื่อน "อ" โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกลุ่มแกนนำ, เจ้าหน้าที่สาธารณสุขและเจ้าหน้าที่ให้คำปรึกษาและกลุ่มผู้ติดเชื้อเอดส์ ควบคู่ไปกับการศึกษาจากเอกสาร

ผลการวิจัยพบว่า:

(1) กลุ่มเพื่อน "อ" ดำเนินการเคลื่อนไหวในรูปของกลุ่มประชาสังคมโดยใช้พื้นที่สาธารณะในการขยายพื้นที่ทางความคิดที่เกี่ยวกับผู้ติดเชื้อเอดส์และเรื่องกลุ่มผู้ติดเชื้อเอดส์ (2) พัฒนาการของเครือข่ายเพื่อน "อ" สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ระยะคือ ระยะก่อตั้ง ระยะหาเพื่อน และระยะอยู่ตัว ได้สะท้อนให้เห็นลักษณะการสื่อสารของกลุ่มเพื่อน "อ" ในภาพรวม คือการสื่อสารผ่านเครือข่ายในแนวราบที่เท่าเทียมกันของสมาชิกเครือข่ายในช่วงภาวะปกติ และการสื่อสารแบบทางเดียวในเชิงอำนาจนิยมในช่วงภาวะวิกฤติ โดยผ่านช่องทางการสื่อสารทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ (3) เอกลักษณะของกลุ่มเพื่อน "อ" ประกอบด้วย 3 ประการ ได้แก่ ตัวอักษรย่อ "อ" อ่าง, สีเหลืองและเสื้อยืดเพื่อน "อ" (4) ปัจจัยที่มีผลต่อพัฒนาการของเครือข่ายเพื่อน "อ" ในระดับกลุ่ม ได้แก่ การมีความเชื่ออาทรต่อกันของสมาชิกผู้ติดเชื้อเอดส์, เกิดความสำนึกในความเป็นกลุ่ม, การได้รับความช่วยเหลือทั้งจากภาครัฐและเอกชน และการที่สมาชิกมีการติดต่อสื่อสารกันอย่างสม่ำเสมอ เป็นต้น ปัจจัยในระดับสังคม ได้แก่ การเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมเอดส์ระดับภูมิภาค, การปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริหารบ้านเมืองของภาครัฐ และการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ของผู้ติดเชื้อระหว่างประเทศ เป็นต้น ปัจจัยทางด้านระบบโครงสร้างของเครือข่าย ได้แก่ การติดต่อสื่อสารโดยผ่านระบบการประสานงานของเครือข่ายคณะกรรมการองค์การพัฒนาเอกชนด้านเอดส์แห่งประเทศไทยและเครือข่ายผู้ติดเชื้อเอดส์แห่งประเทศไทย

ภาควิชา การประชาสัมพันธ์
สาขาวิชา นิเทศศาสตร์พัฒนาการ
ปีการศึกษา 2545

ลายมือชื่อนิสิต
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

448522728: MAJOR DEVELOPMENT COMMUNICATION

KEY WORD: COMMUNICATION NETWORKS/ HIV/AIDS, CIVIL SOCIETY/ SOCIAL MOVEMENT/
IDENTITY

PRAPAPAN SUPREYAPORN: THE COMMUNICATION AND NETWORKS AMONG FRIENDS OF
"OR" GROUP: THESIS ADVISOR: ASSOCIATE PROFESSOR PARICHART STHAPITANONDA,
Ph.D., 180 pp., ISBN 974-17-1662-1.

The objective of this research is to study the characteristics of communication and communication channels of different phases of development of a Friend of "Or" group, identity of "Or" group, and factors which affect the development of "Or" group by means of qualitative research. Documentary research and in-depth interviews with representatives of group leaders, public health workers, counselors, and people with HIV/AIDS were used to complete this study.

The results are as follows:

- (1) The movement activity of "Or" group is a form of a civil society movement that liaises through the public sphere to expand the area of thought related to individuals with HIV/AIDS and to groups of people with HIV/AIDS
- (2) The development of "Or" group can be divided into 3 phrases: establishment, network development and stability. The broad communication styles of the "Or" group can be identified as a horizontal two-way communication. This communication style maintains an equal basis between its members in regular circumstances and power-oriented top-down one-way communication in crisis circumstances through all channels both formal and informal communication
- (3) The identity of a Friend of "Or" group is comprised of 3 characteristics: a) Thai alphabet "Or", b) Yellow color and c) "Or" T-shirt.
- (4) Factors which influence the development of "Or" group at the Group-level are: generosity among each other of HIV-positive group members, consciousness of group-oriented activities and interaction, receiving support from Governmental and Non-Governmental Organizations and consistency of communication of group members. Factors at the Social-level are: hosting a regional AIDS conference, reformation of country administration by the government, and sharing experiences among people with HIV/AIDS from different countries. A Factor of the network structure system is communication through coordinating within the networks of the Thai NGO Coalition on AIDS and the Thai Network for People with HIV/AIDS.

Department: Public Relations

Field of study: Development Communication

Academic year: 2002

Student's signature *Prapapan Supreyaporn*
Advisor's signature *Parichart Sthapitanonda*
Co-advisor's signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความอนุเคราะห์และการสนับสนุนจากรองศาสตราจารย์ ดร. ปาริชาติ สถาปิตานนท์ อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ ข้อชี้แนะ และข้อคิดเห็นต่างๆ รวมถึงความดูแลเอาใจใส่เป็นอย่างดีมาโดยตลอด รวมทั้ง รองศาสตราจารย์ ดร. ธนวัต บุญลือ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ดร. กาญจนา แก้วเทพ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาดำเนินการสอบวิทยานิพนธ์ พร้อมทั้งกรุณาให้คำติชม อันเป็นประโยชน์ต่อการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณอ้ายนิวัตร์ พี่มิตร พี่ต้อม พี่อู๋ม อาจารย์จอน พี่เอก พี่หญิง อ้อด พี่เก้ พี่เอี้ยง พี่สมชาติ พี่ใหม่ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขและสมาชิกผู้ติดเชื่อเอดส์ทุกท่านที่ได้มีส่วนร่วมกับการศึกษาในครั้งนี้ ที่ได้กรุณาสละเวลาอันมีค่าช่วยเหลือให้ข้อมูล ความรู้ ครั้งแล้ว ครั้งเล่า อย่างมีวู้เบื้ออหน่ย ขอขอบคุณเพื่อนๆ DevComm รุ่น 7 โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กบ อ้อม ตีอก พี่แต๊บ พี่น้อง ก้อง ดาว หมี พี่ผึ้ง แจ็ค และมิ่งค์ ที่ร่วมเป็นกำลังใจตลอดระยะเวลาการศึกษา ขอขอบคุณ Mr Anthony Lisle และ Mr David Bridger เจ้านายใจดี รวมทั้งผู้ร่วมงานที่ UNAIDS/SEAPICT ทุกท่าน ที่ให้ความเข้าใจถึงความพยายามในการรักษามาตรฐานการทำงาน ควบคู่ไปกับการรักษามาตรฐานในการศึกษาตลอดระยะเวลาการศึกษาในครั้งนี้ อันเป็นผลทำให้ วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีที่สุดในที่สุด

ขอบคุณอุปสรรค ความยากลำบาก ความท้อแท้ เหนื่อยหน่าย ที่เกิดขึ้นตลอด ระยะเวลาการทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ซึ่งล้วนเป็นส่วนประกอบในอีกมุมหนึ่งของชีวิต ที่ทำให้เกิดการเรียนรู้และความพากเพียร อันจะเป็นอีกสิ่งหนึ่งที่ติดตัวไปนับจากนี้

และสุดท้าย ขอกราบขอบพระคุณ ยายจ๋า แม่ น้ำแดง น้ำเนี้ยว ป๊อปปี้ น้องหนูย น้องมิกกี้เม้าส์ และพ่อผู้ลวงลับ ที่คอยเป็นกำลังใจ ให้ความรัก ความเอาใจใส่ ความเข้าใจและความห่วงหาอาทร ทำให้ผู้วิจัยสามารถก้าวเดินมาถึงความสำเร็จทางการศึกษาตามที่ท่านมุ่งหวัง ได้อย่างราบรื่น

ประภาพรรณ สุปรียาภรณ์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญแผนภาพ	ญ
บทที่	
1. บทนำ	1
ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
ปัญหานำวิจัย	10
วัตถุประสงค์การวิจัย	10
ขอบเขตการวิจัย	10
นิยามศัพท์	11
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	12
2. ทฤษฎี แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	13
แนวคิดเรื่องการเคลื่อนไหวทางสังคมและองค์กรเคลื่อนไหวทางสังคม	14
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับขบวนการทางสังคม	23
ทฤษฎีสัญญาวิทยาและแนวคิดเกี่ยวกับเอกลักษณ์	27
แนวคิดเกี่ยวกับเครือข่ายทางการสื่อสาร	35
3. ระเบียบวิธีวิจัย	48
กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย	48
การกำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	52
การเก็บรวบรวมข้อมูล	53
การวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล	54
4. ผลการวิจัย	56
ข้อค้นพบเบื้องต้นเกี่ยวกับกลุ่มเพื่อน อ.	56
ลักษณะการสื่อสารในพัฒนาการช่วงต่างๆ ของกลุ่มเพื่อน อ. และช่องทางสื่อสารใน การพัฒนาเครือข่าย	77
เอกลักษณ์ของกลุ่มเพื่อน อ.	97

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ปัจจัยที่มีผลต่อพัฒนาการของเครือข่ายเพื่อน อ.	105
5. สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	113
สรุปผลการวิจัย	113
อภิปรายผล	126
ข้อเสนอแนะ	145
รายการอ้างอิง	150
ภาคผนวก	155
ภาคผนวก ก: แบบฟอร์มบันทึกข้อตกลง.....	156
ภาคผนวก ข: ตัวอย่างจดหมายถึงประธานาธิบดี บิล คลินตัน	157
ภาคผนวก ค: ตัวอย่างจดหมายถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข	159
ภาคผนวก ง: ตัวอย่างใบปลิวประชาสัมพันธ์	161
ภาคผนวก จ: ตัวอย่างเสื่อยึดเพื่อน "อ"	164
ภาคผนวก ฉ: ข้อเสนอเชิงสิทธิและนโยบายของผู้ติดเชื้อเพื่อเสนอต่อรัฐบาลหรือ เรียกว่าแผ่นเหลือง	167
ภาคผนวก ช: ตัวอย่างแบบสอบถาม	173
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์	180

สารบัญแผนภาพ

	หน้า
1. แสดงองค์ประกอบของกลุ่มเพื่อน อ.	57
2. แสดงโครงสร้างของกลุ่มเพื่อน อ.	58
3. แสดงสมาชิกและลักษณะการสื่อสารของกลุ่มเพื่อน อ.	61
4. แสดงพัฒนาการของกลุ่มเพื่อน อ.	69
5. แสดงพัฒนาการและลักษณะการสื่อสารของกลุ่มเพื่อน อ. ในช่วงก่อตั้ง	70
6. แสดงพัฒนาการและลักษณะการสื่อสารของกลุ่มเพื่อน อ. ในช่วงหาเพื่อน	72
7. แสดงพัฒนาการและลักษณะการสื่อสารของกลุ่มเพื่อน อ. ในช่วงอยู่ตัว	75
8. แสดงลักษณะการสื่อสารของกลุ่มเพื่อน อ. ในการเคลื่อนไหวรณรงค์	94
9. แสดงเอกลักษณ์ของกลุ่มเพื่อน อ. ประเภทที่ 1 ตัวอักษรย่อ "อ" อ่าง	98
10. แสดงเอกลักษณ์ของกลุ่มเพื่อน อ. ประเภทที่ 2 สีเหลือง	101
11. แสดงเอกลักษณ์ของกลุ่มเพื่อน อ. ประเภทที่ 3 เสื้อยืดเพื่อน อ.	103
12. แสดงปัจจัยที่มีผลต่อพัฒนาการของเครือข่ายเพื่อน อ.	105